

UN DECALOG AL DUHOVNICULUI

Pr. dr. Constantin STURZU
Consilier cultural al Arhiepiscopiei Iașilor

Duhovnicia este una dintre cele mai dificile lucrări ale unui preot, constituind și o responsabilitate uriașă, dar și cel mai adecvat mod de a modela sufletul unui om. Părintele Paisie Olaru, un duhovnic iscusit și care era la dispoziția ucenicilor zi și noapte, indiferent de oră, avea obiceiul, în afara momentelor în care spovedea sau se ruga, după cum însuși mărturisea, „*să-și spovedească grădina*”. Se apleca atent la fiecare plantă și căuta să înlăture buruienile care o sufocau și să-i ofere elementele și cadrul ce înlesneau cea mai bună creștere a lor. Lărgind puțin imaginea *dubovnicului-grădinar*, putem spune și despre *dubovnicie* că e un soi de grădinărit, în care *grădinarul* este extrem de atent și de aplecat asupra fiecărui suflet în parte (după cum, despre rugăciune se spune că e *plugăria sufletului*). Rămânând în sfera pământului care trebuie lucrat (căci și *omul este pământ și în pământ se va întoarce*, Facerea 3, 19) și constatând că, dincolo de dichiseala grădinăritului, există și o manieră de a lucra, cu ajutorul unor utilaje specifice, și suprafețe mari de teren, putem identifica, prin analogie, două modalități prin care preotul lucrează „*ogorul Domnului*”: una, în care se lucrează cu mulțimea credincioșilor, cu o comunitate în ansamblul ei (prin slujbe, predici, cateheze, distribuire de reviste parohiale etc.) și o alta, cu un specific aparte, în care se apleacă, de la înălțimea scaunului de spovedanie, asupra fiecărei persoane în parte.

Din păcate, trebuie să constatăm că, dacă prima lucrare, care se răsfrânge asupra întregii comunități parohiale (sau măcar asupra celor ce frecventează biserica), se bucură de o atenție constantă din partea păstorilor duhovnicești, cea de-a doua este viciată, nu rareori, de un tratament expeditiv și formal. Drept dovadă, este de ajuns să evocăm o tristă realitate: în multe parohii se constată inexistența unui program de spovedanie permanent (mizându-se pe faptul că

omul, dacă într-adevăr are o problemă, solicită acest lucru fără a fi îndemnat de un orar afișat pe toată perioada anului liturgic), cumulată (sau nu) cu o abordare de tipul „*toți pe bandă rulantă*” a celor care, în cele patru posturi de peste an, dar mai ales în Postul Mare, îngenunchează sub epitrahil și își mărturisesc grăbiți păcatele (aflați și sub presiunea mulțimii care așteaptă în spatele lor).

O revitalizare a vieții duhovnicești într-o parohie nu se poate împlini fără a avea o *relație personală și constantă* cu fiecare credincios în parte, duhovnicia solicitând, poate mai mult ca oricare altă lucrare, o implicare „cu timp și fără timp” (II Timotei 4, 2) din partea preotului. Să nu uităm că, la scaunul de spovedanie, credinciosul se întâlnește cu însuși Mântuitorul Iisus Hristos, Care îl ascultă pe penitent și îi vorbește prin intermediul duhovnicului. A ține un credincios departe de Spovedanie (sau a nu-l învăța să se apropie cât mai des de această taină) înseamnă a nu-i oferi șansa de a se apropia mai mult și mai profund de Domnul. Fără a apela cât mai des și cât mai conștient la Taina Spovedaniei, nu este posibilă nici despățimirea cuiva, nici a urca pe treptele desăvârșirii. Mai ales că Spovedania este și Taina rânduită înainte de momentele în care cineva se poate apropia, cu dezlegarea cuvenită, de Preasfântul Trup și Sânge al Domnului, fără de care nimeni nu poate gusta viața veșnică.

Scaunul de spovedanie – cel mai familiar loc?

În acest context, este binevenită orice acțiune menită să ajute preotul a-și ierarhiza corect prioritățile într-o parohie, căci se întâmplă ca, sub presiunea multiplelor (și necesarelor) sarcini pe care le are de îndeplinit, mai ales dacă veghează și un șantier de construcție, reparare sau pictare a unui lăcaș de cult, să nu se mai concentreze suficient asupra lucrărilor care par a nu fi foarte urgente, dar care sunt, de fapt, adevăratele priorități. O astfel de acțiune este și cea organizată de Arhiepiscopia Iașilor, anual, la Mănăstirea Miclăușeni, care găzduiește, pentru o perioadă mai mare de timp, preoți recent hirotoniți sau teologi care urmează a fi hirotoniți și cărora le este mijlocită întâlnirea cu o serie de conferențieri dispuși să le împărtășească din experiența lor în relație cu cel mai delicat lucru de pe fața pământului: *sufletul unui om*. La prima ediție, cea din

2012, am fost și eu prezent în fața acestor tineri, prezentându-le o serie de repere care mă ghidează în lucrarea de duhovnic. Am expus, atunci, între altele, și ceea ce s-ar putea numi un „*decalog al duhovnicului*”. Mă gândesc că aceste zece „sentințe” ar putea fi de folos nu doar preoților (câci ei le cunosc, poate nu în maniera aceasta, mai „sistematică”), cât mai ales credincioșilor, spre a conștientiza și mai mult ce izvor minunat, de har vindecător, clocotește în epitrahilul sub care îngenunchează spre a-și mărturisi păcatele. Iată care sunt aceste repere:

1. Păcatul este o boală a ființei umane, survenită în urma ruperii omului de Dumnezeu, iar Biserica este, după spusa Sfântului Ioan Gură de Aur, „*spital, nu tribunal*”.

2. Cel ce vine la scaunul de spovedanie trebuie abordat diferențiat, ținând cont de unicitatea fiecărei persoane umane, dar și în funcție de raportarea acesteia la păcat.

3. Spovedania este o Taină prin care omul pătrunde din ce în ce mai profund în zone ale sufletului (mai puțin sau deloc „vizibile”), care necesită vindecare prin lucrarea harului dumnezeiesc.

4. Ținta duhovniciei este îndumnezeirea omului, nu doar formarea de buni creștini pentru Biserică, buni cetățeni ai patriei ș.a.m.d.

5. Aplicarea canoanelor trebuie să se facă nu *ad litteram*, ci după o evaluare a situației fiecărui ucenic în parte; canonul nu este o pedeapsă de ispășit, ci o „schemă de tratament” duhovnicesc, menită a crea condițiile apropiării de Dumnezeu.

6. Fără Sfânta Împărtășanie, creștinul nu poate avea viață în el (*cf.* Ioan 6, 53), dar e nevoie să fim atenți și la pericolul (ispita) de a vedea în ea un panaceu care ar acționa „magic”, independent de starea de conștientizare a celui care o primește.

7. O grijă permanentă a duhovnicului trebuie să fie aceea de a-i apropia pe ucenici de Hristos, Domnul și Mântuitorul, de a nu se pune pe sine în evidență, evitând, mai cu seamă, a crea un soi de „bisericuță” în jurul său.

8. Duhovnicul trebuie să fie atent ca, în relația cu ucenicul, să nu se situeze pe pozițiile celui care le știe pe toate, să nu cadă într-un moralism păgubitor sufletește, să nu judece pe cel care se spovedește, indiferent ce păcate i s-ar mărturisi, ci să se raporteze cu milă la căderile și neputințele acestuia.

9. Ucenicul trebuie îndrumat să apeleze și la alte mijloace care ar putea să-i folosească în evaluarea propriei sale vieți și în conștientizarea unor păcate, cum ar fi: lecturile duhovnicești, participarea la slujbe, pelerinaje, conferințe, seminarii etc., integrarea în anumite grupuri de terapie (mai ales în cazul persoanelor dependente și/sau codependente).

10. Cea mai eficientă metodă de a ajuta la vindecarea (despătimirea) ucenicilor este, pentru orice duhovnic, aceea de a se strădui el însuși să dobândească, de la Dumnezeu, vindecarea/mântuirea.

Cu siguranță, aceste zece repere nu sunt nici singurele și nici nu sunt în cel mai fericit mod sintetizate mai sus. M-aș bucura să existe cât mai multe dezbateri fructuoase ale acestei problematici, de maximă importanță și pentru duhovnici, și pentru ucenicii lor. E de ajuns să ne uităm în jurul nostru (sau la propria noastră viață) spre a înțelege că, dacă nu facem din scaunul de spovedanie un spațiu cât mai familiar, ne vor deveni din ce în ce mai familiare barurile, bordelurile, realitatea virtuală, spitalele, închisorile și, în ultimă instanță, cimitirele, ca locuri fără de speranță, nu ca „dormitoare” ale unei odihne orientate eshatologic.